

Tisztelt [REDACTED] Úr!

Hivatkozva telefonon történt megkeresésére, a Balatongyörök, 035/26 helyrajzi számú ingatlanon tervezett épület terveivel kapcsolatban szeretném leszögezni, hogy sajnos nem ismerem sem a helyszínt, sem a környező beépítést eléggé, így véleményemet "látatlanban", inkább általános, elvi szinten tudom segítségül leírni.

Szerintem a probléma lényege abban van, hogy a vízparti területek átértékelődtek, és építészeti arculatukat tekintve már nem tartoznak a Balaton-felvidék építészeti karakteréhez. Mint ahogy *Christian Norberg-Schulz* megfogalmazta: "Egy hely alapvető identitása nem állandó és megingathatatlan, hanem fejlődik, és időről időre nyilvánvalóbbá válik."

Ezt történt - és történik napjainkban is - a közvetlen vízparti településekkel (és nem csak Magyarországon, hanem bárhol a világban a vízparti üdülő helyeken). A vízparti táj elveszítette évszázados történelmi hagyományait, a szőlőművelést, a paraszti gazdálkodást, a legeltetést, a halászatot és a révhajózást, stb. Megjelentek a nyaralók, a panziók, a kereskedelmi és vendéglátó szolgáltatások. A vízparti táj építészeti kultúrája a polgári villaépítészet hagyományait és értékeit követi. Így volt ez a XIX. század végén, amikor megjelentek a nemzeti romantikus "fachwerkes" verandájú villák - amiket ma már védendő értékeknek tartunk (!) - vagy a két világháború között, amikor a modern építészet példái születtek (Lásd: Kotsis Iván nyaraló tervei és épületei), és ugyan ez történt a 60-as, 70-es években is, amikor az internacionalista és neo-expresszionista épületek (Pl: Gulyás Zoltán: Tihanyi kikötő; vagy Callmeyer Ferenc: Tátika étterme Badacsonyan) máig meghatározó épületei épültek.

Ahogy ezt meg is fogalmaztam a "Balaton-felvidéki építészeti útmutató" című könyvem bevezetőjében a 11. oldalon:

"A Balaton-felvidéknek ezt a valódi arcát sajnos, már csak a felső falvakban fedezhetjük fel maradéktalanul. A közvetlen vízpart nem tévesztendő össze a Balaton-felvidékkel, nem azonos vele! A vízparti területek átértékelődtek, építészeti sajátosságaik az elmúlt évtizedek alatt sokat változtak. A parton eltűntek a présházak, megszűnt a szőlőművelés, a bortermelés. A balatoni halászat átalakult és a hagyományos révkikötők is megszűntek. Ma már a vízparti települések a polgári villaépítészet hagyományait követik. Minden az idegenforgalomról, a vendéglátásról szól. Persze ez érthető is, hiszen Trianon után elveszítettük nagy hírű hidegvizes fürdőhelyeinket, Abbáziát, az erdélyi fürdőket, és így, a legnagyobb figyelemmel a Balaton felé fordultunk. A nagyarányú idegenforgalmi fejlesztésekkel, a vasútvonal kiépítésével, a nyaralók megjelenésével, a nyári „beach”-hangulat elterjedésével a vízparti települések átértékelődtek. Így volt ez a két világháború között, majd a hatvanas, hetvenes években, mikor a legmeghatározóbb példái születtek mindkét parton ennek az építészetnek, és így van ez napjainkban is. Ennek megfelelően, sokkal színesebb, változatosabb, ha úgy tetszik, látványosabb környezet alakult ki, ahol a legfőbb erény az építészeti alkotások minősége, az építészek szakmai kvalitása."

Véleményem szerint Tomay Tamás házáat ebben a kontextusban kell kezelni és értelmezni. Tévedés lenne ugyan is, ha a Balaton-felvidéki (népi) építészet elemeit kérnénk számon egy vízparti település nyaraló épületétől. Az viszont fontos szempont, hogy a mai/kortárs villaépítészet értékei megjelenjenek a házon. Ez pedig Tomay Tamás munkáit ismerve magától értetődő, és amiről Mónus János kellő alapossgal írt és érvelt szakvéleményében. Remélem gondolataimmal tudtam segíteni, és talán sikerült feloldani a probléma lényegét, és a megfelelő kerékvágásba helyezni az ügyet.

2014.03.25

Krizsán András DLA